

Ikuzi Omenaala Ịlụ Nwaanyi n'ala Igbo maka iwube Ntọala Ezinaụlọ bido n'Ogo Sekondiri
Ukwu

nke si n'aka

Eze, Roseline Ifeoma

Department of Arts Education

University of Nigeria, Nsukka

08064008703roseline.eze.ss12303@unn.edu.ng.

Umiedemede

Nchọcha a lebara anya ma nyocha Omenaala di n'ịlụ nwaanyin'ala Igbo na uru o bara ikuziri ya ụmụ akwụkwọ n'ogo agumakwụkwọ sekondirimaka iwube ntọala ezinaụlọ n'obodoala Igbo. Ndi Igbo kwenyere na ijikọta nwoke na nwaanyin'usoro omenaala alimdi na nwunye maka iwube ezinaụlọ ahụ. N'ala Igbo, ha kwenyere n'ịlụ nwaanyị abụghị naanị maka nwoke na nwaanyị na-alụ onwe ha kama na ịlụ nwaanyị bụ ihe ụmụnna n'ala Igbo. Nkwenye nke a mere na ndi choro ịlụ di na nwunye na-agbaso usoro ndi ahụ ndi nna ochie wubere, bụ nke ndi Igbo ejighi egwu egwu. Site n'igbaso usoro omenaala mee nke a, mbiko ha na-enwe ugwu na nsopuru ma mekwa ka ụmụaka ga-esite na njiko ahụ puta buru ụmụaka ziri ezi n'anya mmadu. Onye nchọcha lebara anya n'omenaala ndi ahụ a na-atụ anya na ndi na-ebido ezinaụlọ ohuu tosiri ime maka alimdi na nwunye na ndi ndi Igbo nke gosiri mkpa o di na nwoke o bula ga-aluriri nwunye. Nchoputa gosiri na onye alughị di ma o bu nwunye n'ala Igbo anaghị enwecha ugwu na nsopuru diri ha maka na ndi Igbo kwenyere na onye a muru amu tosiri imuta onye ozo ka ndi na mmadu na-abawanye n'elu uwa. Ozo kwa bu na ikuziri ya ụmụ akwụkwọ bido n'ogo agumakwụkwọ sekondiri ga-enye aka izulite ha n'usoro ahụ di mma maka iwube ntọala ezinaụlọ enweghi oke ekworo na esemokwu n'obodo ala Igbo. N'ikpeazu, onye nchọcha tutara aro nke ga-enye aka ime ka omenaala ndi Igbo hapu inwunyụ anya maka na omenaala ndi na-echekwaba ha..

Igodo Okwu: Ụmụ akwụkwọ, Omenaala Igbo, ezinaụlọ, alimdi na nwunye

Mkpelite

Ndi Igbo bu ndi ahụ sitere na Chi ala nna ha bu ala Igbo. Ha bu Ndi toro ogologo nhatanha, di oji, gbasie ike ma nwee imi gbasara agbasa, aju isi oji bido na nwata, ma nwee ebugbereonu gbasiri ike di n'udi. Ihe ka mkpa bu na otutu ndi Igbo n'okwu ha kwenyere na ha sitere n'ala Igbo ma ha bu nwa afo ebe ha bi ugbo a, ma o nweghi ebe ha si bia site n'akuku uwa ozo. Ihe di adi bu na ha bido ibi ebe ha bi taa site n'oge tere aka e nweghi ike ichetechi, nke bu otutu puku afo gara aga tupu a muo onye nzoputa Kristi. Opata (1998) kwuru na ihe bu akaoru kacha puta ihe e ji mara nwa amala Igbo ma buru nke na-enye ya afo ojuju bu ichu nta. Otutu akuku ala Igbo n'okwu ya bu anumanu juputara ya nke a na-achuta na nta ma gbuo maka inweta ego nakwa ihe oriri. O kwuru na e nwere usoro e ji eke anumanu e gburu mgbe nta bu ihe a na-ekwu n'oge tupu a gaba ichu nta

Ala Igbo dabara na steti ise (Abia, Anambra, Imo, Ebonyi na Enugwu) nke di na mpaghara Owuwa Anyanwu obodo Naijiria. Oraka (1983) gunyere ndi Igbo di ka otu n'ime obodo asusu ha no na mpaghara agburu kwa nke ezinaulo Niger-Congo. Greensberg (1949) ko wara nke a site n'ikwu na Ndi Igbo na-asu asusu nke abuo kacha were onodu n'asusu Naijiria. Oraka (1983) kwukwara na ndi nchocha onyonyo agba ohuru mere ka otutu kwenye na ndi Igbo bidoro n'agburu ndi West Afrika di ka akaoru ndi Igbo-ukwu, Nsuka, Ezira. O gara n'ihu kowaa ndi Igbo dika ndi na-agba mbu a mara maka idi uchu, ime ihe siri ike, ome ike agwu agwu, na ezigbo omume ha n'ebe inabata onyeobia di. Basen (1938) kowara ndi Igbo dika ndi na-enyere onwe ha aka na ihe ha choro ibu Otutu n'ime ndi Igbo n'uwaa taa bu gbado ndi uka, ebe ufodu kwenyere na u ka omenaala. A Omenaalabu ka Ndi siemeihe nke ha nke metutara ebindu ha, ekpemekpe ha, okwukwe ha, akparamagwa ha, aka oru ha na akunabuba ha. Omenaala bu ka Ndi si ebi ndu ha. Omenaala di ka Eze (2019) siri kowa ya bu usoro obibi ndu nke juputara n'ihunanya, udo, idi n'otu nwanne na nwanne nke ha ji akwalite mmekorita mmadu na ibe ya n' Obodo. Na nkowa Eze, omenaala metutara ka ndi si eziputa uzọ ndu ha. Nkowa a putara na omenaala bu otu ndi si eme ihe ha nke gunyere ejiji ha, erimeri ha, nkwenye na ofufe ha, Asusu ha, ekele ha na ndi ozọ. Nkowa gosikwara na omenaala bu ihe e ji mara ndi nke e nwere ike igbado ukwu were zowa ndi ahụ. Nke a na-arutu aka n'omenaala ndi kwesiri ka ndi okenye na - akuziri ya umuaka maka ezigbo usoro obibi ndu.

Obodo **o bula** nwere uzọ di iche iche ha si ebindu ha, ma na-emekwa ihe **o bula** ha choro ime.. Ugwuoke na Eze (2021) kwadoro na omenaala bu ka Ndi o bula si ebindu n'agburu ha. O bu kwa site na njirimara omenaala Ndi mere ha ji di iche n'agburu Ndi ozọ. Omenaala metutara nka, akaoru, nkwenye, okwukwe, nke Ndi mmadu n'obodo kwekọri tara onu ma na aghanyez i ha n'aka umu umu ha site n' ogbo ruo n'ogbo. Ya bu na omenaala na-achiko taiheniile mmadu mutara nke na-achi akparamagwaya, omume, nkwenye na okwukwe. An o zie (2003) kowara Omenaala di ka otu Ndi si ebindu ha nke putara na omenaala anaghi anwu beluso ma Ndi nwe omenalaa kwusiri iziputa omenaala ha.

Agbo (1993).kowara na Omenaala metutara iheniile mmadu mutara iji chi a ma o bu chekwa akparaagwa ha, di ka omume, nkwenye, ngh o ta, na amamihe ha. Ndi a na en omigunyere: Ndi nne na nna, umu akwukwo, umunne, Ndi nkuzi ha, Ndi ama ama n'obodo, nakwa umu aka ndi ozọ bi na gburugburu ha.

Omenaala dika Ndi sieme ihe nke ha metutara akparaagwa ha, nkwenye ha, njirimara ha nke na-esi n'aka e fere aka. Ya bu na omenaala bu ihe Ndi nnanna na-ahafenye n'aka umu ha, umu ha ahafenyekwa n'aka umu ha o wee si otu a na-aga n'ihu. O nweghi uzọ ozọ a ga-esimee nke a, ma o bughị igbaziri umu ka site n'inye ha ozuzu na ya.

Omenaala ndi abughi naani site n'asusu. Ekike agburu, ekele, alumu, udinri ha na-eri, ka e si esiya na Ndi ozọ, bukwa etu ndi ozọ si amara agburu mmadu si puta.

Ilu Nwaanyi bu ijikota mmadu abuo kwekoritara na ha ga-ebi di ka di na nwunye n'uzo omenaala. N'ala Igbo, ilu Nwaanyi nwere otutu aha di iche iche a na- akpo ya nke metutara alumi na nwunye, alumu, ime ego nwanyi, ibinye aka ebe nwanyi, ichiba ukwu n'ulo na aha ndi ozọ dika ndi mpaghara si akpo nke ha. N'ala Igbo, Njiko a ga-eme ka mbiko ha nwee ugu na nsopuru ma mekwa umuaka ga-esite na njiko ahụ puta ka ha buru umuaka ziri ezi n'anya mmadu. N'ala Igbo, alumi na nwunye bu nnukwu ihe. Eze (2019) kowara mkpa alumi na nwunye na ndu ndi Igbo nke gosiri mkpa o di na nwoke o bula ga-aluriri nwunye, ma nwaanyi o bula ga-alu di n'oge. N'ihhi nke a Ofomata, (2002) kowara na ndi Igbo na-ahuta nwoke o bula ruru ogo ilu nwaanyi mana O

lughị ka a na-akpọ “Okokporo” nke putara onye enweghi isi na mmadu n’ala Igbo. Nwaanyi o bula alughị di n’ala Igbo na-aza “ndabiri” nke putara “Nna na-alu”. Dika onodu alughị di ma o bu nwunye si buru nnukwu ihe n’ala Igbo, ha na-ewere umunwanyị alughị di dika Agaracha ma o bu ebiri, mgbotọ n’olu ndi Nsuka. Umunwoke na-alughị nwaanyi ka a na-akpọ “Onye isi Okorobia”. Aha ndi a abughị ezigbo aha. O bu aha e ji elede mmadu anya. N’ala Igbo, ha kwenyere na ilu Nwaanyi abughị soso maka Nwoke na Nwaanyi na-alu onwe ha. Ilu Nwaanyi bu ihe umunna n’ala Igbo. Nkwenye nke a mere na ndi choro ilu di na nwunye ga-agbaso usoro ndi ahụ bu nke ndi Igbo ejighi egwu egwu. Usoro ndi a bu na nwoke choro ilu Nwaanyi ga-akpọ nne na nna ya ma o bu nwanne nna ya ma gwa ha ebumnuche ya. O buru onye nne na nna ya anoghizi, onye o ji eme nna ya na umunna ya ga-agba ya ajuju onu iji choputa ma nzube ya o bu ihe o ga-emenwu. Umunne ya na umunna ya na-ebido choba nwaanyi mma zuru ahụ site n’iju ase gbasara onye nwanyi ahụ bu. Ihe ndi Igbo na-akpọ usoro a bu iju ase, ebe ndi Igbo na-akpọ ya igba nju nwaanyi. Mgbe ha gbachara nju nwaanyi, ha na-enwe mkpebi ma choputa ma nwaanyi ahụ o sina ezinaulo ndi ezigbo mmadu, ha bu ndi n’eko nkonko, ndi na-egbu mmadu, ndi n’anwu onwu ike, ndi n’eko nkonko/ esemokwu, obu nwaanyi ahụ ha choro ilu di ha mma. Nke a gasia, umunna ole na ole na-eduru nwoke ahụ gaa be nwaanyi ahụ o na - acho ilu. Onye nchocha kwenyere na ikuziri umu akwukwo usoro na uru iju ase nwaanyi ga-enye aka ibelata ilu din a nwunye n’ajughị ase nke na-ebute ntisa otutu ezinaulo n’ihi ajughị ase gbasara ezinaulo ha na-aga na ya ago ogo.

Usoro na ihe di n’alumi na Nwunye

Ozigbo agbachara ajujuna ase niile gbasara nwoke na nwaanyi, ha abuo kwekorita ibiko onu. Ihe izizi ha na-eji amalite ije ha buoji Igbo tinyere ihe ndi ozo ha nwere ike iweta. N’ala Igbo ihe a na-akpọ ije izizi ahụ bu iku aka n’uzo ma o buiwega oji. Ndi Igbo Nsuka na-akpọ ya itanye uka, ebe ufodu na -akpọ ya uka ututu. A na-ahuta usoro ndi a na usoro ndi ozo di iche iche di ka omenaala Nwaanyi nke adighi nleghara anya n’ala Igbo. Nwaanyi O bula agbasoghi usoro ndi a luo n’ala Igbo, ana ewerenwaanyi ahụ ka nwaanyi siri uzo ezighi bata n’ezinaulo ebe aluru ya. Nke a mere na nwaanyi ahuanaghi enwe ezigbo ugwu na nsopuru. A na-akokwa Nwoke luru Nwaanyi na-agbasoghi ezigbo usoro n’ala Igbo onu di ka onye zuru Nwaanyi n’ohi. A na-ele ya anya ka Okoro etoghi eto wara ogodo. Site n’ikuziri umu akwukwo ihe mere na ugwu adighiri onye luru di ma o bu nwunye n’uzo ezighi ezi, nke a ga-enye aka ibeleta oke mmeko na mbiko ndi ntorobia agba ohu n’amalite gaa bikoro onu dika di na nwunye n’agbasoghi usoro omenaala ndi Igbo ji alu nwaanyi. Nke a ga-enyekwa aka ibeleta mbiko onu otutu ndi ntorobia n’agu akwukwo na Mahadum oge ugbo a, ndi n’ahapu ulokwukwo ha gara kporo nwaanyi ma o bu nwaanyi gbakwuru nwoke gaa biri dika di na nwunye n’emeghi usoro omenaala Igbo. Itoro akwukwo ntola ndi a bido n’ogo Sekondiri ga-enye aka n’uzo puru iche maka na otutu ndi nne na nna anaghi ala obodo ma ya fodu ima omenaala obodo ha ga-akowara umu ha

N’agbanyeghi nkwenye ndi Igbo nwere banyere usoro alumu a, ufodu ndi ntorobia ndi umunwoke na umunwaanyi ka na- enupu isi n’usoro a. Nke a nwere ike ibu maka na Ufodu ndi nne na nna anaghi a kuziri umu ha omenaala Igbo mgbe ha pere mpe maka ndu enweghi ohere juputara ebe nile. Nke a mere onye nchocha chere na o di mkpa imalite ikuziri umu ntorobia ndi nwoke na ndi nwaanyi ndi a usoro omenaala a turu anya n’aka ha nke ha kwesiri igbaso mgbe ga - alu di ma o bu nwunye n’usoro omenaala. Dika anyi kowara na mbu site n’uzo di etu a, ha gamata naigbaso usoro omenaala Igbo luo nwaanyi na-enye aka ime ka mmadu nwee ugwu na nsopuru n’ala nna ya nakwa be ndi ogo ya n’ala Igbo. N’ala Igbo, umuaka a muru n’udi ezinaulo ahụ na-enwetakwa ugwu na nsopuru diri ha maka na umunna mara maka ya bu ezinaulo. Usoro ile omugwo umuaka a muru n’udi ezinaulo a na-adikwa iche ma di ebube maka na umunna na-esonye

n'imejuputa mmemme niile na-eso omugwo nwa o bula a muru n'ezinauloahụ bido n'ikuputa nwa ezi, igu aha na ndi ozo. Omugwo bu onodu nwaanyi a luru nke oma n' ala Igbo na- anọ na be di ya mgbe o muru nwa. N' oge omugwo di Nwaanyi ahụ, umunne di, nne ya na ukwu na ibe ya na eji ohere a lezie nwaanyi na nwa ya o muru oheru anya.

Usoro alumalu di ka o si puta ihe n'ala Igbo

N'ala Igbo, alumalu bu otu n'ime omenaala di nnukwu mkpa nke nwere usoro, ugwu na nsopuru. N' ala Igbo O bu nwoke bu onye isi ezinaulo, ya bu di nwe ulo na ide ji ulo ebe nwaanyi bu oriakụ, odoziakụ nke sitere a ka ndi si akpo nke ha. Alumalu n'ala Igbo bu o zuru mba Igbo onu mana usoro e si eme mmemme ya n'ala Igbo niile di iche iche nke sitere ka obodo na umunna si kwekorita. Usoro ndi ahụ metutara: nwoke na nwaanyi na-alu onwe haiju ase ma, idonye mmanya n'ukwu nwaanyi na ndi ozo. Ihe ndi a niile bu omenaala na-eso alumi na nwunye maka na anaghi ere nwaanyi ere n'ala Igbo di ka ufodu si eche n' Obodo ozo.

Usoro alumi na nwunye metutara nwoke iga be nwaanyi kwuo ebumnuche ya maka ya bu alumi na nwaanyi, i mara ma nwaanyi ahụ o nabatara ya. Nwaanyi ga-aga imata be nwoke na-acho ilu ya ma matakwa ndi ulo ha. Otu aka ahụ, nwoke ga-amatakwa ndi ulo nke nwaanyi. N'oge ahụ, ezinulo abuo ndi a ga n' ele omume nwaanyi na nwoke ahụ, na-aju ase gbasara ya bu ezinulo. A ga na-enyochakwa omume nwaanyi ahụ n'oge ahụ ma kwuo ugwo isi ya. N'oge gboo, a na-alu nwaanyi ozigbo a muru yama o bu mgbe o pere mpe nke na-esite na nkwekorita ezinaulo abuo ndi a. Nke a bu site n'idonye mmanya n'ukwu n' usoro omenaala ndi Igbo. Idonye mmanya n'ukwu bu mgbe nwoke choro ilu nwata ahụ donyere/bugara mmanya n'ezinaulo nna nwaanyi ahụ iji ziputa mmasi o nwere maka nwata nwaanyi ahụ. Nke a ga-eme ka nwoke ozo hapu ile nwata ahụ anya maka ilu ya ozo mgbe o tolitere maka na o nweela aka ji ya. Ihe di mkpa bu na a na-enwe onye akaebe di n'isi nwaanyi o bula a na-alu alu, onye no n'etiti di na nwunye na-alu onwe ha, ma na-ahụ maka uje na ula di n'etiti dina nwunye. N'oge ochie ahụ, otutu umunwoke luru otutu nwaanyi nke metutara otu nwoke, na umuaka ha. Nwoke na-alu otutu nwaanyi n'oge ahụ i ji nweta akunuba, inwe otutu umuaka n'ezinulo maka iruputa oru ugbo n'uju.

Obibia uka Kraisti na awamanye ohuu agbanwola ezinaulo ndi Igbo kemgbe obibia ndi ocha. Ndi Igbo nweziri mmasi n'ilu otu nwaanyi na umuaka di obere n'onuogu. Nke a bu maka na ndi ocha wetara udi alumalu ndi mba ofesi nke metutara agbamakwukwo n'ulo uka nke agbamunkwu nwaanyi na-esote (Ugwuoke & Eze2021). O nwekwara udi alumalu a na-anabata nke metutara nwoke nwuru ma nwunye ya amutaghi nwa. N'udi onodu a, a na-enye nwunye ya ohere ibiri na-amuta nwa n'ezinaulo ahụ. Nke bu maka na ndi Igbo kwenyere na ama nna ha agaghi echi. Omenaala ndi Igbo bu na onye o bula a muru n' ezinaulo ala Igbo nwere oke nke ya na mbara ezi ezinaulo a muru ya. Mmuo ma o bu mmadu enweghi ike inapu mmadu oke ya dika omenaala Igbo siri di. Onye nchocha na-eche na site n'ikowara umuaka ihe ndi n'uloakwukwo, o ga-enyere ha aka imata ihe di mma gbasara alu di na nwunye ma mezie ndu ha maka odimma ala Igbo na ibeleta ntisa na igba alukwaghim na-adaputa aghara aghara n'otutu ezinaulo oge ugbo a nke na-eme ka umuaka a muru n'udi ezinaulo a burunsogbu na gburugburu ha bi maka azughi nke oma.

Usoro Igba alukwaghi m n'ala Igbo.

Ime ego na ihe niile di n'alumalu nwaanyi n'ala Igbo bu Ugwu na omenaala ndi Igbo na-akwanyere iwube ezinaulo ndi Igbo dika ndi nna ochie ha si tooro ha ntola ya. Usoro ndi a, a na-emeputa n'usoro olulu, aputaghi na a na-ere mmadu ere. Nke a gosiri na nwaanyi nwere ike ilaghachi azu

n' ụlọ nna ya mgbe ọ bụla o nwere nsogbu n' ụlọ di ya. Mgbe nke a mere n' ala Igbo ka a na-akpọ Igba alụkwaghị . N'usoro omenaala ndi Igbo, iwu megidere na nwoke na nwaanyị na-agba alụkwaghịm tosiri iburu ụzọ gwaa onye akaebe nọ n'etiti alụm dina nwunye ha maka esemokwu daputara na ezinaụlọ tupu ha ekpebie ikewa ya bụ alụmdi na nwunye. Nke a bụ maka na ihe ọ bụla ga-ebute ikewa ma ọ bụ iketọ n'etiti di na nwunye mezugoro omenaala a tụtụ anya n'aka ha n'usoro alụmalụ n' ala Igbo nwere nnukwu ihe kpatara ya.

Igba alụkwaghịm n'ala Igbo bụ enweghi mmekorita na nkwekọrịta nke daputara n' etiti nwoke na nwaanyị jikoro onwe ha ọnu. Eze na Umo(2017) kwadoro na Igba alụkwaghịm bụ ọnọdụ na-adaputakarimgbe nwoke na nwaanyị bigidere, okwu esewere ha, ma ha achokwaghị ibi. Onye nchọcha na- eche na otutu ihe nwere ike ibute Igba alụkwaghịm n' ala Igbo. Ufodu n'ime ha nwere ike ibuesemokwu, nwaanyị erubeghi isi nyee di ya, nghotahie n'etiti dina nwunye, enweghi ndidi, nwoke na nwaanyị igba n'ezi, ikpe ochu, imegide nsọala na nzaghachi okwu nye di na-alu nwaanyị nwere ike tinye alụmalu n' ọnọdụ Igba alụkwaghị m.

Oru umunna n'usoro alum di na nwunye n'ala Igbo.

Umunna bụ ngalaba di oke mkpa na ebimndu ndi Igbo maka na onye ọ bụla a muru n'ezinaulo ala Igbo na-amalite imu mmekorita na omenaala obodo ya bido n' ezinaulo a muru ya banye n' Umunna. Eze (2019) kowara na Umunna putara ndi niile ọ bụ otu nna muru agburu ha n'obodo. N'oge ugbo a, ọnọdụ nlekota Umunna na-alazi azu na ndu ndi Igbo maka oke igba mbọ, agumakwukwo na awamanya. Otutu anaghi ahụ umunna ganye otutu afọ. Nke a nwee ike ibu maka na ha nọ n'uzo ije n'obodo tere aka, ndi nke bi ulọ nso ji abali alota ulọ maka udi oruaka, izu ahia, oru ugbo na mbọ ndi ozọ ha na-agba maka inweta ego na akunuba ha ji enyere nduezinaulo ha aka nkenam-etutakwa ohere ha nwere maka izulite umu ha. Ihe ndi a niile dikwa mkpa maka na ndi Igbo si na onye hapu ihe o ji ama mma, mma ya a ruo. N'oge mgbe ochie, nne nwe ulọ anaghi aru oru bekee ma ọ bụ jee ebe tere aka maka azumahia maka izu umuaka. O bụ oru diri Umunna igbaziri na ilekota akparamagwa onye ọ bụla meghiere ma ọ bụmegide nsọala n'obodo site n'ita onye ahụ ahuhu tosiri ya. N'otu aka ahụ, anaghi eli ozu mmadu ma ọ buri na Umunna anoghi ma ọ bụ nyee ikike maka nwanne ha. Eze na Umo (2021) na-akwado na otutu ihe emebiela n'usoro ebimdu ndi mmadu n'ala Igbo oge ugbo a okachasi n'usoro ochichi umunna maka enweghi ohere iru oru e kwesiri inweta n'aka ha maka ogamnihu obodo, ezinaulo na umunna. O bụ oru diri Umunna ndi Igbo inyere nwanne ha ọ bụla aka ilu nwaanyị na igboro ya mkpa ndi ozọ dika nwanne. Nke a mere na a mara ndi Igbo dika ndi anaghi ekwe ka ihe ojoo dakwasa nwanne ha. Nke a bụ maka ezi mkpuru ntala ndi nna ochie wubere n'ala Igbo maka ebimdu nke sitere n'aka ndi nna ochie fere ruo ndi agba ohuu aka. O nweghi onye ọ bụla na-aga ije nwaanyị n'ala Igbo ma Umunna esoghi, maka na o na-egosi na o nwere mmadu, ma ibe bu ike. Ozọ kwa bu na ọ bụ udi Umunna mmadu nwere n'ala Igbo na-enye nwaanyị ugwu na be di ya. Otu aka ahụ ka ọ di na ebe nwoke na-alu nwanyị nọ n'anya ndi ogo ya n'ala Igbo. Mgbe a malitere ikuziri umu akwukwo oru di iche iche Umunna na-arụ n'ezinaulo ala Igbo, okachasi na nem alumi na nwunye, ọ ga-enyere ha aka imata na Umunna di nnukwu mkpa na ndu onye Igbo, ma nwee mmasi ila obodo, chota ezinaulo nke ya n'oge tupu onye ahụ eruo ogo ilu nwaanyị nke ya. Nke a ga-enye aka ikwalite mmasi ilaru obodo n'ebe ndi ntorobia ugbo a di nakwa ezi mmekorita n'ebe mmaduna ibe ya nọ.

Nchikota/Mmechi

Alumalu n'usoro omenaala Igbo bu na ọ bụ nwoke na-alu nwanyị, ọ bughị nwaanyị na – alu nwoke. Igbaso usoro omenaala Ilu nwaanyị n' ala Igbo di nnukwu mkpa maka na ọ na-enye ugwu na

nsopuru n'ebe nwoke na nwaanyi no. Na ndu ndi ala Igbo o bu naani mgbe nwoke lutara nwaanyi ka a na-agunye ha na mmadu n' ala Igbo. Nke a dabara na nkwenya ndi Igbo, na ihe e ji a luru nwaanyi bu maka imuta nwa nke nwere ugwu na nsopuru makanwube ezinaulo ndi Igbo. Nke a mere na ndi Igbo na-agbaso usoro omenaala di iche iche e ji aluta nwaanyi n'ezinaulo n'ala Igbo iji nwetazuo ngozi si n'aka ndiichie na-eso ya. Nke a dabara na nchoputa Ugwuoke na Eze (2021) kwenyere na nwaanyi bula a luru n' usoro omenaala Igbo nwere ugwu na nsopuru di elu n'ezinaulo a lubatara ya. Ikuziri umu akwukwo usoro ndi a n'uloakwukwo ga-enyere ha aka imata usoro ahụ di mma ndi nna ochie ha gbasoro bie ezi ndu. Nke a ga-ebelata oke igba akwuna n'ebe umuaka ugbo a no, ma beletakwa mbiko nwoke na nwaanyi alughị onwe ha n'usoro omenaala nabatara.

Aro

Onye nchocha turu aro ndi a

1. Ndi nkuzi na nne na nna ga-agba mbọ na-akuziri umu ntorobia mkpa o di igbaso usoroomenaala ilu dina nwunye n' ala Igbo maka inweta ngozi na-eso ya n'uju. Nke a ga-enye aka ikpalite mmuo ndi ntorobia maka ileru anya ala ma gbaso ezigbo usoro di n'omenaala ilu nwaanyi n'ala Igbo.
2. O bukwu oru diiri ndi oha obodo na Umunna iwube ya ka iwu na ndi ntorobia ga na-agbaso usoro omenaala obodo ha wubere maka alimalu ma tinye ntaramahuhu na-eso onye mebiri iwu ndi ahụ.
3. Goomenti na ministri nke Edukeshonu ga-agba mbọ inye nwata akwukwo o bula a nwudoro hapuru uloakwukwo o biara ga binyere oyi ya nwoke ma o bu nwaanyi nnukwu ntaramahuhu tosiri ya, ma chupu ya n'ogige uloakwukwo ahụ.

Edensibia

- Agbo, O.J.U (1993). *Igbo Traditional Religion: The Sprituality and the eschatological character of Igbo traditional charity (vol.2)*. Nsukka: Chinedu Press.
- Eze, R. I. (2019). *Mmuta asusu Igbo n'ogo sekondiri Junio*. Chuka Educational Publishers. Nsukka, Chuka publishers ISBN: 978-978-56751-8-4
- Eze, R.I. na Umo C. (2021). *Utoasusu na Omenaala Igbo maka Sekondiri Senio WAEC na NECO*, Merit International Publication. ISBN 978-978-52902-6-4 .
- Ezeuko, R.O (1998). *Ewumewu, Omenaala Ofufe na nkwenye ndi Igbo*. Nkpor: MAS Founders Publication Ltd.
- Qraka, L.N (1983) *Foundation of Igbo Studies, History of the study of Igbo language and Culture*, University Publishing co Onitsha.
- Ugwuoke P.E& Eze, R.I(2021) *Itule Ikuzi na Omenaala Alimalu ndi Igbo site n'Agumagu Udo ka mma n'ogo Sekondiri nta* . In *Sapienta Global Journal of Arts ,Humanities & Development Studies(SGOJAHDS)* Vol 4 (122 –130).